

19 MAYIS

50-56

1940-1941

TÜRK TARİH KURUMU KÜTÜPHANESİ
SÜRELİ YAYINLAR

KAYIT NO: 5037629

ADI: 19 Mayıs

CİLT:

SAYI: 1940-1941

YIL: 50-56

50

19 MAYIS

SAMSUN HALKEVİ DERGİSİ

Yıl : V

B. Teşrin 1940

Sayı : 50

19 MAYIS

Samsun Halkevi Mecmuası

Cilt : V B. Teşrin 1940 Sayı : 50

5037629
1940-1944, 50-56

Dünyanın geçirmekte olduğu büyük buhranın, çok nazik safhalar arzettiği şu günlerde, Türk milleti; Şefine, Ordusuna ve kuvvetine inanarak daha heyecanlı, daha coşkun bir halde, Cumhuriyetin XVII'nci yıl dönümünü kutluluyor.

Cumhuriyet Türk milletinin büyük eseri, 19 Mayıs'tan 30 Ağustos zaferine kadar devam eden İstiklâl savaşının bir neticesidir. Bu yalnız bir devlet şekli değil, Türkün maddî ve mânevî bütün varlığının bir ifadesidir.

Türk Cumhuriyeti Türkün ruhuna ve benliğine yaraşan bir idare tarzıdır. Onda, başka milletlerde görülen parti mücadeleleri siyasî ayrılıklar görülmez; milleti temsil eden büyük millet meclisi, tek bir vücut halinde Şefinin ve hükûmetinin etrafında toplanmıştır.

Çünkü, o meclise âza olanlar, milletin geçirmiş olduğu büyük imtihanda düşmana karşı mücadele yapan ve milletin acı ve tatlı günlerini gözile görüp, tercüman olan insanlardır.

Cumhuriyet Türkün büyük eseridir dedik :

Büyük eserler dahi şahsiyetlerin elinden çıkar; Türk Cumhuriyetinde ebedî Şef büyük Atamızın, millî Şefimizin ve büyük dahiler yetiştiren Türk milletinin eseridir.

Asırlardan beri sonu gelmeyen bir sel gibi, dünyanın dört bucağına, şeref, şan ve medeniyet yaymış olan Türk milleti, kurduğu devletlerde ve vücuda getirdiği teşkilat ve idare bakımından üstünlüğünü isbat etmiştir.

O, Asya bozkırlarından Afrika çöllerine, İran ve Anadolu yaylasından Tuna menbalarına kadar her gittiği yerde teşkilât ve idare bakımından birçok milletlere örnek olmuştur.

Böyle bir milletten ancak böyle bir eser beklenebilirdi ve Türk milleti kendinden beklenen eseri yarattı.

Cumhuriyet yalnız bir devlet şekli değil, Türk milletinin maadî ve mânevî varlığının bir ifadesidir dedik :

Evet böyledir; bütün inkılaplar onun içindedir. Mondoros mütarekesinden itibaren başlayan ve 1920 tarihinden sonra şiddetlenen İstiklâl savaşı henüz bitmemiştir. Biten ancak askerî saf hadır. İnkılap safhası henüz yürüyor devam ediyor.

Gayemiz, Türk medeniyetini dünya medeniyet seviyesinin üstüne çıkarmaktır. Hedefe varıncıya kadar mücadeleye devam edeceğiz.

Bütün tarihî hakiketlere rağmen, geri ve medeniyete zararlı bir unsur olarak tanınan Türk milleti XVII yıldı garp milletlerinin bir buçuk asırda katettiği mesafeyi alıverdi, halbuki geri bir millet bu işi yapabilir mi idi? Gene bu millet sulhperver siyaseti sayesinde dünya milletlerinin hayranlığını çekiyor. Dünle bugünü mukayese edersek çok ilerlemiş olduğumuzu derhal görürüz.

Türkün asırlarca geri kalmasına sebep, mutlakiyetle idare edilmesidir.

Dinin devlete hakim olduğu bir yerde medeniyetin ilerlemesi beklenemezdi. Bu yüzden XVII'nci asra kadar birçok noktılardan garp medeniyetine tefevvük eden Türk medeniyeti gittikçe artan dinî taassubun çemberi içinde sıkıştı kaldı. Bu yüzden mevcut medeniyet yükselmediği gibi gün geçtikçe geriledi ve bu hal harbî umumiye kadar devam etti.

Büyük harpte müttefiklerle birlikte mağlup olan Osmanlı imparatorluğu, 30 teşrinievvel 1918'de akdettiği Mondoros mütarekesi ile, donanmasını, tersalarını, silâhlarını ve Türk vatanını düşmanlara teslim etti. Az sonra 10 ağustos 1920 tarihinde Sevr muahedelerini imzalayarak Türk yurdunun parçalanmasını kabu etti.

Asırlardan beri istiklâle alışmış ve hür aasamış olan Türk milleti elbetde esir olamazdı. Onun için silâha sarıldı, yokdan ordu yarattı, silâh buldu, cephane tedarik etti ve düşmanları memleketten koğuncuya kadar mücadele etti.

Kahraman Türk ordusu 30 ağustos zaferini kazandıktan sonra Lozanda, kendi şerefine lâyık bir sulh imza etti.

İşte Türk Cumhuriyeti böyle çetin bir imtihanın neticesidir. Onun temelleri Türk iradesinin kuvvetli hamur ile ve Türk kan ile kurulmuştur.

Şimdi onu yaşatmak, devam ettirmek vazifesi Türk gençliğinin omuzları üstüne yüklenmiştir. Bu vazifeyi, sırası geldiği vakit, gençlik tereddüt etmeden severek isteyerek yapacak, bu hususta canını, kanını feda etmeksizin çekinmeyecektir.

Cumhuriyet hükûmeti bugün sulh perver ve bitaraf bir siyaset takib etmektedir. Fakat millî misakımızla çizdiğimiz hududlar bir tecavüze uğrarsa, bütün millet, İstiklâl savaşında olduğu gibi, çelik bir kale haline mütecavize karşı göğüs gerecek, Türk vatanını Türk Cumhuriyetini muhafaza ve müdafaa edecektir.

Yıkılmaz ve kuvvetli maneviyâtına, ordusuna güvenen bir millet bu mücadeledende zaferle çıkacağına emniyet ve inanı vardır.

Cumhuriyet, bugün onyedî yaşına bastı. Her sene daha kuvvetli daha sağlam, daha zinde olarak bugünü kutluyor ve böylece kutluluyacaktır.

Yazan : Emin Hekimgil

Sayın Dinleyicilerim ,

Bugün Dil Bayramımızın sekizinci yıl dönümüdür. Türkiye'nin her yerinde bilhassa halkımızın evlerinde bu günü kutluyoruz.

İlk defa 26 Eylül 1932 de Dolmabahçe sarayında Atatürk'ün himayesinde toplanan birinci Türk Dil Kurultayı bu günü dil günü olarak kabul etti. Dilimiz, dünyanın en güzel ve en zengin dili olmasına rağmen işlenmemiş yabancı dillerin istilâsına uğramıştı. Dil, milletin meydana getiren en büyük bir âmilidir. Ben Türküm derken her şeyden önce kendi dilimi konuşan beni anlayan insan gurubunu, yani Türk milletini hatırlarım. Milletler dil vasıtasıyla birbirlerine bağlanır ve Ataların parlak ve acı günlerini oğullarına anlatırlar.

Bir milletin en büyük kültür hazinesi o milletin dilidir. Büyük ve medenî milletlerin dili mükemmel ve zengindir. Aynı zamanda dil, bir milletin kültürünü, karakterini hakikî rubunda gösterir. Milletler ölür, fakat canlı ve zengin diller asla ölmez. Bugün Akademilerde okutulan ve öğretilen eski diller buna bir misaldir.

Türk milletinin dili tarihten evvelki zamanlardan beri Türkçe idi. Türk milleti bu dili (diğer milletler daha taş devrini yaşarken) madeniyetile mütenasip olarak işlemiş, kültür kelimeleri zenginleşmişti. Türk milleti büyük göçler yaparken her gittiği yere dilini de götürüyordu. Göç edilen yerlerde Türk halkı kalabalık ise oradaki halk hemen Türkçeyi kolayca öğreniyordu. Türkler kala balık milletlere karıştıkları zaman bile dillerinin zengin kelimelerini bu milletlerin dillerine karıştırdılar. Avrupada, Asyanın hemen her yerinde bugünde rastladığımız yer adları, kültür kelimeleri bunu bize açıkça göstermektedir.

Hunlar Avrupada yerleştikleri zaman siyaset ve askerlik dili Türkçe olmuştu. Romada ve Bizansta Türkçe öğrenmek mühim bir ihtiyaçtı. Orta zamanlarda ise zengin Türk kültürü dünyaya hakim olmuştu. Bu zamanda Araplar ve İranlılar Türkçe öğreniyorlardı fakat Türkler islâm dinine girdikten sonra Arap ve İran dillerinden birçok kelimeler almaya başladılar. Türk ilim adamları eserlerini Arapça, Türk şairleride en güzel şiirlerini Fars diliyle yazmaya başladılar.

(*) Dil Bayramında Samsun Halkevi Salonunda söylenmiştir.

Halk dili temiz ve saf kaldığı halde, münevverler ve devlet adamları bu karışık dili kullanıyorlarmı. Orta zamanlarda Bağdadın ne kadar mühim bir kültür merkezi olduğunu biliriz. Onbirinci asrın sonlarına doğru Kaşgarlı Mahmut, Araplar Türkçeyi kolayca öğrensınler diye meşhur eseri olan Divanı lügatittürk'ü yazmıştı. İran, Türkistan, Türkiye, Irak, Suriye, Önyasyanın her yerinde kurulan Türk devlerinde dil söylediğimiz şekilde iki kısımdı ordu nun ve halkın konuştuğu Türkçe, Hükümdarların, ilm adamlarının ve şehirlerde oturan bir kısım halkın dilide Arap, Fars ve Türk çeden mürekkep bir dildi. Bu dil edebiyatta da böyledir.

Selçuk oğulları maettessüf Türkçeyi ihmal ettiler. Hatta birçok hükümdarlar İran hükümdarlarının adlarını; Keykâvus, Keyhusrev Keykubat adlarını aldılar, Meşhur Künkâr oğlu Mevlâna Celâlettin şaheserini « Mesnevi » yi Farsça yazdı ; Türkçe şiir ise hemen hemen söylemedi. Selçukilerin yerine Anadoluda kurulan beylikler ise Türkçeye ehemmiyet verdiler. Osman oğulları ilk devirlerde tertemiz Türkçe yazar ve konuşurken sonraları saray diliyle halk dili ayrılıma başladı. Dilimizi sadeleştirmeye kimse ehemmiyet vermiyordu.

Yazı dilinde adet ve fikirlerden başkın Türkçe kelime yoktu.

Münevverin dilini şehirli, şehirlinin dilini köylü anlamıyordu.

Kim çok Arap ve Fars kelimelerini kullanırsa onun o kadar bilgili olduğu zannediliyordu. Tanzimat devrinde Avrupada okuyan Türk münevverleri dile ehemmiyet verdiler. İlk defa Şinasi Türk dilinin sadeliği, grameri ve lûgatiyle uğraştı. Daha sonra Ziya Paşa ve Ahmet Vefik paşa uğraştılar. Bunların Türkçeye verdikleri ehemmiyet istediğimiz kadar müessir olamadı. Okur yazarlarla halk dili el'an birleşemedi.

Meşrutiyetteki dil İslâhında ise yabancı terkipleri atmak ve Türkçe kelimeleri kullanmak istenildi isede muvaffak olunamadı.

Bütün inkılaplarımız gibi dil inkılabı da Cumhuriyet devrine nasip oldu. Memlekette lüzumlu yenilikler yapıldıktan sonra halkı bir an evvel uyandırmak, Cumhuriyetçi ve milliyetçi bir nesil yetiştirmek için ilk evvelâ 1928 de alfabe inkılabı yapıldı. 1927 senesinde Türkiyede okur yazar miktarı yüzde sekizi geçmiyordu. En çok sürümü olan olan gazete Karagözdü. O da yirmi altı bin

nüsha basıyordu. Demekki Türkiyede yirmialtı bin kişi gazete okuyurdu. Yani Türk yazısının kabulünden bir kaç yıl sonra okur yazar miktarı yüzde 26'yı buldu yıllarca elif beyi sökemiye Türk çocuğu üç ayda okumaya başladı.

Atatürk sade ve kolay öğrenilen bu alfabeyi, güzel Türk dilile birlikte yürütmek istediğinden 12 Temmuz 1932 de Türk dili tetkik cemiyetini kurdurdu. Bu cemiyet program ve nizamnamele rini hazırladıktan sonra 26 eylülde birinci Türk dil kurultayı toplandı. Dolmabahçenin yaldızlı salonunda Atatürk, devlet adam ları, asker, köylü, şehirli, muharrir, şair, kadın ve erkeği toplamış müzakere yapıyordu. Her gün kurultaya gelir, yapılan münakaşa ve müzakereleri büyük bir alâka ile dinlerdi. Birinci dil kurultayı 5 Teşrinde kapandı. Kurultayda Türk dilinin aslı, yabancı dillerle münasebeti, sadeleştirilmesi ve işlemesi görüşüldü. İki yıl sonra toplanmaya karar verilerek dağıldı. Yurdun her yerinde dil faali yeti başladı. Halkevleri bu faaliyeti köylere kadar götürdüler. Bir yıl sonra cemiyet merkezine 125,000 öz Türkçe kelime fişi geldi. Ayrıca Türk dili tetkik cemiyeti Türk diliyle yazılmış eski lûgatleri, tarihleri ve kitapları tarıyor kelimeler toplıyordu. Dilimiz deki bir çok tarihlerin ve yabancı kelimelerin karşılıkları araştı rılmaya başlandı. İlk önce Osmanlıcadan Türkçeye Türkçeden Osmanlıcaya tarama dergisi çıkarıldı. Cemiyet bugüne kadar bir çok eserler neşretmiştir. Bunlardan en mühimi üç cilt olarak çıkan Türk yazıları ve Divanılûgatittürk'dür.

Bir tarftan da dil bilginleri Türk dilinin eskiliğini ve Hint Avrupa diliyle olan münasebetini ortaya koydular. Bu münasebet ikinci dil kurultayına iştirak eden Avrupalı Türkologlar tarafından kabul ve takdir edildi. Müsbet ilimlerde kullanılan bütün tabirler Türkçeleştirildi. Bu terimler mekteplerimizde muvaffakiyetle kulla nılmaktadır. Hayata atılacak Türk çocuklarının artık Türk dili ilim ve fen lisanı değildir, sözünü ağızlarına bile almıyacak, bu terimleri hayatta da yayacaklardır.

Dili bir insan, bir cemiyet, bir heyet yapamaz ve düzeltemez. Dil ancak bir milletin müşterek çalışması ve azmiyle sadeleştirilir ve güzelleştirilir. 20 Yıl içinde her sahada inkılâplar yapan ve bu inkılâpları ebediyen yaşatacak olan Türk milleti dil inkılabını da muvaffakiyetle başaracaktır.

Türk Milleti dilini çok sever. Onu elinden geldiği kadar da korur, seki, dokuz asırdır Türk diline din vasıtasıyla giren en mühim Arap kelimeleri, has isimler bile şekillerini değiştirmiş Arap olmaktan çıkmıştır. Türk, Muhammedi Mehmet diye söyler. Dilleri tasnif eden âlimler şimdiye kadar Türk dilini Ural—Altay dilleri gurubundan sayarlardı. Bu diller Fin, Ostiyak, Est, Züriyen Macar, Mongol, Tunguz ve Türk dilleriydi. Bu diller arasındaki rabıta lâıkiyle aydınlanmış değildir. Halbuki bu eski dil tansifi doğru değildir. Türk dilini müstakil olarak araştırmak lâzımdır. Türkçe bu dillerle münasebettar olduğu kadar Hint ve Avrupa dilleriyle de ilgilidir.

Türkçe tek heceli, ahenkli, kolay öğrenilir kulağa en çok hoş gelen zengin bir dildir. Avrupalı Türkologlardan biri dünya dil âlimleri bir araya gelip yeni bir dil yapsalar ancak Türkçe kadar ahenktar bir dil yapabilirler diyor. Bu dili dünyaya yalnız biz konuşmuyoruz. Baykal gölü Sibiryanın cenubundan, Akdeniz ve Tuna boylarına, İdil boylarından Himalya dağlarına kadar olan sahadaki birçok Türk kavimleri konuşuyorlar. Bir âlim Leningrat tan Şark Türkeline « Turfan » a kadar seyyahatımda Türkçeden başka bir dil konuşmadım diyor. Yine bir âlim Bosna Hersekten kalkarak Yugoslavya, Bulgaristan, Türkiye, Kafkasya, İran, Afga nistan ve Çin Türklerine kadar geçtiği her yerde Türkçe konuş muştur. Tabi bu âlimler bir çok Türk lehçelerini bilmekteydiler. Türk dili bu kadar geniş bir sahada yayılmış olmasına rağmen Anadolu Türkü, bir Türkistan Türkünün dilini mükemmel anlıya bilir. Bir Balkanlı Türk bir Kafkasyalı Türkle konuşur ve müşki lât çekmez.

Altı yıl evvel Türkiyeye Kâşgardan bir muallim üç çocuğunu göndermişti. İki erkek bir kız olan bu Türk çocukları Ankarada Gazi Terbiye Enstitüsünde misafir edilmişlerdi. Onlarla hemen konuştuk ve tanıştık. Dillerini anlamak için tercümana, kitaba başvurmamıştık. Bugün dünyanın en modern dillerinden bir memleket içinde yaşıyanlar için bile buna imkân yoktur. Şimali Fransalı ile, Cenubî Fransalı zor konuşurlar. Muhtelif şehirlerden olan iki Almanyalı da müşterek bir şive konuşmak mecburiyetinde dirler. Amerikalı İngilizli kolaylıkla anlıyamaz. Türk dilinde ise böyle zorluklar yoktur. Edirneli, Diyarbakırlıyı, Trabzonlu, İzmir

liyi, Samsunlu, Antakyalıyı kelimelerde bile müşkülâtın raslama dan anlar ve konuşur.

Dünyada hiç bir dil Türk dili kadar sağlam bünyeli kalmamış tır çok dağınık sahada yaşayan Türk milleti ancak Türkçeyle birbirine bağlanmıştır. Demek ki Türk dili Türk milletini meydana getiren en büyük bir âmildir. Biz bugün atalarımızdan kalan saf Türkçeyle yazılmış her kitabı okuyup anıyabiliriz. Diğer dillerde buna imkân yoktur. Her İngiliz Şekspiri kolaylıkla anıyamaz bir Alman ve Fransız ikiyüz, üçyüz yıl evvelki dilini ancak mek teplerde öğrenebilir. Binlerce yıl evvel Türkçe yazılmış yazıtların bile bize yabancı gelmediğini ve Türk dilinin ne kadar güzel edebî bir dil olduğunu Orhun yazıtları isbat eder. Gök Türklerin bir kolu olan Kutluk devleti Orhon çayının kenarlarında birer kilometre mesafe ile bıraktıkları bu taşlar bize en eski dilimizi, en eski Türk yazısını göstermek suretiyle en büyük milli bir abidemizdir. « Orhon yazıtlarında bazı parçalar okundu » bu kitabeleri okuyan Danimarkalı W. Tomsen diyor ki : Hayatımda bu kadar güzel yazılmış milliyetçi ve ebedi bir parça okumadım.

Sözlerimi bitirirken her Türkün yurdu kadar, hayatı kadar dilini de koruması bir vazife olduğunu hatırlatırım. Türk dilini bütün millet devamlı bir çalışmayla kültür dili yapabilir. Bunun için Türk dili tetkik cemiyetine elimizden gelen yardımı yapacağız Samsun Halkevi üyeleri köylerde, şehirde faaliyette bulunurken yer adlarını, zıraata, oyun ve diğer mahalli kelimeleri toplayıp komitemize vermelerini bekleriz. Dil, Edebiyat, komitemiz bu mahalli kelimeleri Ata sözlerini, efsane ve hikâyeleri, Şiir ve türkülerini neşretmek suretiyle dil faaliyetine ancak yardım etmiş olabilir ; hepinizi dil faaliyeti için yardıma çağırıyoruz. Türk milleti dilinin de müstakil ve işlenmiş bir kültür dili olduğunu yakında görecektir.

Üçüncü Genel Nüfus Sayımı 20 ilkteşrin 1940

Yazan : Mustafa Turna

Devlet makinesi dediğimiz teşkilâtın, iyi bir surette işlemesi ve hükûmetin millete karşı olan vazifelerini noksansız ve tam olarak yapabilmesi için, kendini teşkil eden ferdlerin sayısını bilmesi lâzımdır. Artık bu iş bütün medenî milletlerde ön safda yer alan bir ödev halini almıştır. Zaten hadiseleri, artan veya eksilen rakkamlarla mutalea etmek, insanlıkta tekâmülün ve fikri yükselişin bir ifadesidir. Günlük işlerimizin plân dahilinde tanzimi bakımından bir ferd olarak bizde çok faidesi olan istatistik, bir çok ferdlerden terekkep eden devlet için daha çok ehemmiyet ve kıymeti vardır. Onun için istatistik devletlerin en iyi birer rehberidir.

Osmanlı imparatorluğu teşekkülünü ikmal edüp, kuvvetli bir organizasyon halinde vücut bulduktan sonra, büyük istilâ hareketlerine başladı. Bu ve bundan sonraki zamanlarda, devlet nüfus işine hiç ehemmiyet vermedi deymeyiz. Çünkü, bir çok ecnebi muharrirlerin yazdığı eserlerden, Osmanlıların zabtettikleri memleketlerde evvelâ tahiri nüfus yaptıklarını, hatta tavuklarına varıncıya kadar kaydettiklerini öğreniyoruz [1].

Bununla beraber, kuvvetli zamanlarında nüfus ve istatistike verdiği ehemmiyet, zaaf alâmeti gösterdiği zamandan itibaren gevşemiş ve ihmal edilmiştir. Nüfus istatistiklerinde, küçük Avrupa ve Amerika devletlerinin isimleri zikredildiği halde, şark milletlerinden Çin, Efganistan, İran ve Osmanlı devletleri hakkında hiç bir malûmata tesadüf edilmeyordu. Zaten son zamanlarda Osmanlı devleti, tab'asının, içtimâî, ticarî, iktisadî vaziyetini iyi bilmediği gibi nüfusunu da bilmeyordu diyebiliriz.

Memleketde, bu işin büyük önemi olduğunu taktir eden, anlayan Cümhuriyet hükûmeti olmuştur. İstilâya uğrayan vatani düşmanlardan kurtarmak için açılan istiklâl savaşı galibiyetle neticelendikten ve Cümhuriyet ilân olunduktan sonra başda nüfus işi düşünülmüş, Lozan muahedesine bağlı bir protokol ile, Türk hududları haricinde kalan vatandaşların hristiyan unsurlarla mubadelesi kararlaştırılmıştır [2].

[1] Hammer, Osmanlı tarihi

[2] Reşad Ekrem, Osmanlı muahedeleri ve kapitalasyonlar. S. 373 — 376

Bilâhère nüfusu artırmak ve hududumuz haricinde kalan vatandaşları toplamak maksadile, Romanya. Yugoslavya ve Yunanistandan birçok mahacirler celb edilmiştir.

Devletin istatistike verdiği ehemmiyet 1926 senesinden sonra daha büyük bir hız almıştır. Evvelâ bazı vekâletlerde istatistik daireleri açılmış, 1926 yılında doğrudan doğruya Baş vakâlete bağlı bir istatistik müdürlüğü kurularak, diğer teşkilâtlar bununla birleştirilmiştir. Çok geçmeden istatistik müdürlüğü umum müdür-lüğe inkılâp ederek, daha esash bir şekilde teşkilâtlandırılmıştır.

25 Haziran 1927 senesinde umum müdürlük, bir kanun ile hususi cemiyetlerin ve belediyelerin istatistik işleri hakkındaki mecburiyetlerini tasrih eden bir kanun hazırlamış bu suretle istatistik işlerini daha önemli bir hale getirmiştir.

Hazırlıklarını ikmal eden bu teşkilâtın yapacağı işlerin başında (Nüfus tahriri) geliyordu. Çünkü bu iş hem memleket için lüzumlu idi, hem de, hariçte nüfusumuzun az olduğu yolunda devam eden propagandaların kıymetsizliğini meydana çıkarmak bakımın-dan mühimdi. [3]

Nüfusumuzun ne kadar olduğunu tesbit etmek maksadile istatistik umum müdürlüğü, 28 ilkteşrin 1927 senesinde bütün memlekete şamil ve çok dikkatli bir sayım yaptı. Gönderdiği tamimler ile işin ehemmiyetini izah ettiği gibi, halk için beyan nameler neşretti.

Yapılan bu tahrirde, din, dil, tahsil derecesi san'at ve meslek-ler tesbit edildi. Sayımda elde edilen netice müsbet çıktı ve nüfusumuzun (13,660.275) yuvarlak hesab ile (14) milyon olduğu anlaşıldı. 1932 Yılına kadar, nüfus müdürlüklerinin verdiği rak-kamlarla, nüfusumuzun senede (250) bin kadar, bir artma göster-diği görülmekte idi. Fakat gün geçtikçe bu miktar daha fazla yükseliyordu.

İkinci nüfus sayımının yapıldığı 1935 yılına kadar memleketin nüfusu, bir taraftan hariçten celb edilen mahacirler diğer taraf-tan ölüme karşı yapılan mücadeleler sayesinde gün geçtikçe artı-yor çağalıyordu. Bu tedbirlerin ehemmiyeti ikinci sayımda derhal

[3] Asırlardanberi kendilerine menfaat temin etmek maksadile, hristiyan, tab'anın hukukunu müdafaa eden Avrupa devletleri, büyük harbin mağlubiyetinden sonra, Ana-doluyu, bir taraftan kendileri için nüfus mıntakalarına, diğer taraftan güya Rum, Ermeni Kürt ekseriyetinin fazla olduğunu iddia ettikleri yerlerde müstakil birer devlet halinde parçaladılar; Onüç milyondan fazla olan Türklere ise küçük bir erazi parçası bıraktılar.

Asırlarca hür ve müstakil yaşayan Türk milleti silâha sarılarak, İstiklâl savaşını kazandı. Ve Lozanda da hakkı müdafaa etti. Şerefli bir sulh yaptı. Buna rağmen birçok Avrupalılar hâlâ Türk nüfusunun çok az olduğunu göstermek suretile propagandalar yapıyorlar ve nüfusumuzun 6 — 7 milyondan fazla olmadığını söylüyorlardı, batta bunun daha az olduğunu iddia edenler bile vardı.

kendini gösterdi ve nüfusumuzun 16 milyondan fazla olduğu gö-rüldü. Aradan geçen kısa bir müddet zarfında artan miktar 2, 5 milyondan fazladır.

Şimdi üçüncü nüfus sayımına başlıyoruz. Bu defa nüfusumuzun evvelkilere nisbetle daha fazla arttığını tahmin edebiliriz. Çünkü, artık bu iş bir dava olarak ele alınmış, nüfusu çoğaltmak için lâzım gelen her türlü çareye baş vurularak, bir taraftan doğumu artırmak diğer taraftan yersiz ölüm vak'alarını önlemek için ted-birler alınmıştır. Mübadele edilen mahacirler adedide evvelkine nisbeten daha fazladır. Bundan başka 1939 yılında ilhak edilen Türk Hatay'da hesaba katılacağına göre bu miktarın çok fazla olacağı şüphesizdir.

Cümhuriyet hükûmetinin nüfusumuza verdiği ehemmiyet Os-manlı imparatorluğu zamanında tatbik edilmiş olsaydı şimdi Türkiyenin nüfusu bunun bir iki misli daha fazla olurdu. Fakat o deyirlerde Türk olan Anadolunun nüfusu sonu gelmiyen muhare-belerde harcanmış ve nüfus gün geçtikçe azalmıştır. Diğer taraf-tan köylerde ve kasabalarda zuhur eden salgın hastalıklara karşı tedbirsizlik doğum ve ölüm nisbetlerine karşı gösterilen lâkaydilik de nüfusun azalmasına sebep oluyordu.

Halbuki bugün hükûmet nüfusumuzun çoğalması için lâzım gelen bütün tedbirleri almaktadır. Bu hususta doğumları kolaylaştırmak maksadile açılan doğum evleri, memleketde bir salgın halini alan sıtmaya karşı vücuda getirilen sıtma mücadele heyet-leri, yoksul ve kimsesizleri tedavi için sağlık yurdları, içtimai muavenet teşkilâtları zikredilebilir. Bundan başka hükûmet evlen-medeki bütün güçlükleri ortadan kaldırmak suretile evlenme nisbetini artırımağa çalışıyor.

Alınan bu tedbirler sayesinde nüfusumuzun gün geçtikçe daha fazla artacağı ve çoğalacağına kuvvetli inanımız vardır. Hükûme-timizin bu işe verdiği ehemmiyeti daha iyi anlamak için milli Şefimizin Erzincan felâketi esnasında neşrettiği beyannamenin şu cümlesine dikkat edelim: «Hükümetimiz harabeler üstünde mamu-reler yükseltecektir, yeterki millet sağ olsun.» Şimdi millet ve hükûmet yekdiğerine bağlı bir varlık halinde Avrupanın geçirmekte olduğu şu buhranlı günlerde, kendine ve şefine itimat ederek sükânetle nüfus sayımına hazırlanmaktadır. Bu hususta her va-tandaşın kendisine verilen vazifeyi hakkile ifa edeceğine şüphe etmiyoruz. Onun için muvaffakiyet muhakkaktır. Ne mutlu bize.

Krematoryum

Yazan : M. Şükrü Flrat

Bahar bütün güzellikleriyle lâtif rayıhalarını etrafa saçarak yine gelmiş.. Çiçekler açılmış, sabahleyin erguvani kızılıklar içinde doğan berrak bir güneş etrafı çevrelemiş, dalları yalıyor ve ağaçlarda pırlantalar gibi parlıyan yapraklar gözleri kaşıyor.. Kelebekler uçmakta, kuşlar muttasıl ötmekte, kuzular meeee!.. demekte, dereler çılgınca çağılamakta.. Daha uzaklarda Davud'un mezamirini canlandırıcasına aşk ilâhileri okuyan yanık kaval sesleri geliyor. Tepeler yeşil, yamaçlar yeşil, step nazlı bir gelin kadar süslü... Gitgide billorlaşan bu civiltelerin vadilerde derin akisleri çınlıyor, her tarafta canlan taze bir hayat var..

Alabildiğine uzanan rengin güzellikler içerisinde bütün mevcudatın ruhlarında akisler yaparak neş'eler yaratan bu ılık Mayıs günü, aksine şu adamın ruhunu neden üzüyordu bilinmez? O, şimdi kendini birden bembe yaz bir zambak tarlası üzerinde farkediyor, ben buraya nasıl, nereden ve ne suretle gelmişim diye düşünüyordu? Ruhu buraya kanad germiş gibi uyuşup kal

mış, sanki burasının ebedi bekçiliğini yapmak ve buradan hiç ayrılmak istemiyormuşcasına, bu bembeyaz matem çiçeklerinin ağır kokularla meşbu kefen renklerinin tesiri altında o derece ezilmiş, kendinden geçmiş gibi derin bir manastır sükûtü içindedir.

Dallara konmuş kelebeklerin ince kanadları gibi, hafif bir hava ihtizazile bile titriyen zambaklar, şu insanın kendisine bu kara toprağın altında hissini veriyor ve bunlar sanki; bu kara toprakların kursağında, her kazmayı vurdukça kemiklerinin aksamından bir parçası çıkan o bin itina ve ihtimamla meydana gelen kıymetli, nazik vücutların ebediyet iddia eden ruhlarıdır.. Serviler secde etmişler hep bir ağızdan hazin bir mersiye okuyorlar.. Biraz ötede yine bir çukur kazılıyor, şimdi adem diyarının ezeli yolcularından biri daha buraya gelecek.. Aceba yaşamak mı bu, diye kendini dini kâbuslu bir rüyada sanıyor, bu ona sonsuz bir istirap ve ürperme veriyor, benliği sarsılıyor, ruhu sıkılıyor.

Bir adam : Ben de bu kara toprağa ninemi, dedemi, annemi, babamı, kardeşlerimi, sevdiklerimi ve ne candan dostlarımı verdim diye düşünmektedir... Ve o, şimdi toprağın, kendi istirabile alay eder gibi, onların bu bembeyaz matem çiçeklerinin tüllyerek örttüğü mezarlarının başındadır. Bir mezar ki: « Tülle nen mağrîbı sarsan yarama!.. » der gibi melûl bakışlarıyla içişiyor.. Topraklar yer yer çatlamış, taşlar dağılmış, yerin sesizliği içine gömülmüşler. Bu tıpkı ölümün dağ, taş dinlemeyeğine bir misaldir. Sarı çiğdemler daha evvel açıp solmuşlar. Ah bu mezar!...

Krematoryomda cesedleri yakmağa memur olan ve deminden beri birer birer ateşe attıklarını ocağın karşısında heybetle durarak seyre dalan zabani gibi korkunç suratlı iri yarı adam, elindeki büyük demir çengelle ateşi bir daha iyice karıştırıp lav yığınlarını parlattıktan ve tahta kerevetin üstünde son kalan cesedi de belinden kavrayıp kızıl mazgallardan birinin ortasına fırlattıktan sonra ocağın devasa kapağını üzerine çekti ve yine piposunu tazeleyerek, hiçbir şey olmamış gibi kayıdsızca tüttürmeğe koyuldu..

« Kaza ve kader efsanesile lâstik bir top gibi, bu arzdan içeri fırlatılan ey insan !.. » Seni besliyen, rızkını veren bu toprak örtülü istiraplar içinde binbir itina ile yetiştirip meydana getirdiğin, üstüne titredığın vücudunu sonunda; korkunç ve aç bir canavar gibi niçin sinesine çeke rek etlerini, kemiklerini parçalamak, maymun istihasıle seni yemek, yutmak tazallumu gibi bir nankörlük gösterir?.. Şüphe yok ki tabiat haksız hükmünü senin üzerinde daha hakir, daha insafsız, daha zelilâne yürütmektedir. Çünkü senin hemcinsinden başka her hangi bir mahlûkun cesedi ya denize atılır, yahutta kırlarda aç kurtların ağzına.. Senin vücudunda üstüste nankör toprağın kursağına gömülerek bir granit kadar sert, o bir türlü çürümeyen kemiklerinin aksamından her hangi bir parçası bir gün bir kazmanın vahşi dişlerine takılır, dışarı fırlar, ezilir, kırılır, bin parça olur, ayaklar altında çiğnenir, yine yerin dibine girer.. Yine çıkar.. Sonra da : senin alına [fani] damgası vurulur. İşte aradaki fark, işte hayat.. İşte senin nasibin!..

İnönü

*Zulmetin kaynağından fışkırdık ateş gibi
Yaşyoruz mustakil parlayan güneş gibi
Başımızda İnönü kalbimizde öz vatan
Odur ancak Türklüğe bir istikbal yaratan.*

*Atatürk gitti elden, onu yerine koydu
En azılı düşmanın İsmet gözünü oydu
Ey.. Türk oğlu başını kaldır semalar görsün
Yarınki savaşımlara çıkmak zaferler örsün.*

*Ay yıldız meş'alemiz İnönü rehberimiz
Çelikleşti büsbütün vatanda her yerimiz
Dev gibi fabrikalar bütün gurdu kuşattı
Bağınsız yurdumuzdan o düşmanı boşalttı.*

*Yurdumuzun başında çelikten bir mihversin
Kader zeval vermcsin Allah ömürler versin
Başımızın güneşi gönlümüz onu çeker
Savaşlardan bıçağı parlayan şanlı asker.*

Veli Çolak

Allahın indinde senin ne suçun varmış ki sağ iken seni dünyada yanmağa mahkûm eden hayat, sen öldükten sonra da cesedinin krematoryumlarda ya kılarak küllerinin hayaya savrulmasını istiyeye arattırarak kadar seni daima yanmak, yakıl mak zilletine katlandırır?. Ma demki sen hakikata vakıf değilsin, ne olduğunu ve olacağını bilemiyorsun, öyle ise yan!.. yakıl, küllerin semaya savrulsun, bu sefalet dinsin. Senin mustarip ruhun belki ancak o zamak isti rahat edecektir. Bu senin ruhunun itilâsıdır ve sen ruhunun bakiliğinden ancak o zaman

emin olabilirsin. Öyle bir ateş ki: yer yüzünün ayını, güneşini, aşk tanrısı Erosu, Dante'nin ve Allahın cehennemlerini de yak sını, kül etsin!. yer yüzünde Faust sana bir örnek değil midir? Onun vücudu da, ruhu da cehen nemde yanmadı mı?. Varsın üzerinde çiçekler bitmesin. Bu, geride bıraktıklarının ve senin ruhunu üzmemekten, onları yaralamaktan başka bir şeye yaramaz kil..

Ah bu nankör toprak! Niha yet bir gün seni de yiyecek...

Muharrir ; zambak kelimesile Samsun mezarlıklarında bulunan ve Samsun'luların yanlış olarak zambak dedikleri (Susem) çiçeklerini kasdetmektedir.

Neşriyat Müdürü

Onsuz geçen günüm

Yazan : Sacide Kars

— Mektepten döndüğüm zaman sevinçli değildim. İçimi üç yıldır dolduran bana dünyanın erişilmez heyecanlarını, ümitsizliklerini yaşatan tek heceli [Sevgimi] ona iç duyuşumla anlatmıştım.

Türkün gücünü, kuvvetini anlattığı bir günde ona kalbimi kaptırmıştım.

Onun yeşil gözlerinden sızan manâlı ışıklar, sanki hayata bedel olan bir varlıktı, kumral saçları kıvrıkcık parlak bir ipekten farksızdı.

Ruha gariplik veren bir akşam bahçemde ilkbaharın taze çiçekleri içinde oturmuş, gözlerim; akan ufak dereye dalmış, onun hayalini seyrediyordum. Çok sevdiğim şu parçayı dalgın hatırlıyordum.

*Bilmemki safa neş'e bu ömrün neresinde
Şad olsa barım bir az son nefesinde*

Gazeli :

Bu yorgun hayatımın bu zavallı aşkımın titreyen, göz yaşları mın bir temennisi idi.

Annemin sesi.

— Seniha içeriye gir, diyen bir ses beni en tatlı hayalimden uyandırdı.

İki tarafı güllerle süslü bir yoldan geçerek annemin yanına koştum.

Meşgul olduğu işlerinin arasından süslü bir zarf çıkardı. Bu zarfın üstündeki yazı Farukcuğumun olduğu belli.

İçinde annemden mühim [Hayatı bir iş için konuşmak istiyordu, bir kabul günü intihap edilmesini yazıyordu.]

— Bu anda bilinmez bir kol sanki beni neş'e kollarına atıyordu.

Faruk'un gelmesine beş dakika kalmıştı. Bu dakikada duyduğum tatlı bir heyecan içinde kendimi o mes'ut günlerin yaşayacağımız ve kuracağımız yuvamızın hayaline daldım, kalbimin vuruşları duracak gibi çarpıyordu.

Biraz sonra Hatice'nin sokak kapısını kapadığını işittim. O gelmişti, biraz sonra annem Hatice ile benim çay getirmemi söylemiş.

Faruk'cuğum benim için gelmişti, nihayet savaş bitince evlen memiz şartile nişanlanmamıza karar verilmişti.

Nişanımız çok sade geçti, beni çok şerefli oniformasile kolana aldı. Pembe tüllerle ve sade beyaz çiçekler içinde süslenmiş bu çok mes'ut günün verdiği neş'e ile bu pembelikler yüzüme aksediyordu. Otomobilimizde beyaz çiçek yeşil çamlarla süslenmişti.

Gazinin büstü önüne kadar gittik, kendi tunç rengi içinde asi güzelliğinin ve hakimiyetinin şuurini taşıyordu. Tunç üniforması aynen Ulu önderin büsbütün rengine benzediği için çok mes'ut ve memnundum.

Cumhuriyetin sarsılmaz kudretini millete erişilmez manevi ermişliği veren buna dayanarak yaşayan halkı (Yaşasın Ulu Önderimiz Ata Türk'ümüz seslerini) kalbimizin sevinçleri ile dinledik. Bu 30 ağustos hem zafere kavuştuğumuz gün hemde en büyük arzuma atıldığım gündü.

Çok yüksek kalbin büstünün önünde saadetimizin ömrü uzun olması için diledik.

Macera geçirmemiş maddeten olduğu gibi mânen bâkir bir kız için nişan gecesi harikulâde bir şeydir.

İşte topçu mülâzım Farukcuğumla herkesin önünde el ele verdiğimiz gece, bütün bir hayat için beraber olma karar verdiğimiz iki baş halinde yaşayan o nişan gecesi unutulmaz bir gündür.

Babamın o gece davetlilere takdim etmesi titrek sesle şu şekilde geçti.

— Kızımın hayatına bağladığım Faruk.

— Bütün hayat ebedî bir saadet için elini veren kızım.

Müthiş bir alkış tufanı, kumandanımızın parmaklarımıza geçirdiği saadet emelile takılan yüzükler ne kadar sihirliymiş.

Farukcuğum diyordu ki :

— Seni hacıgım mesut olacağız buna inanımı var, seni, hiç bir kuvvet karşısında sarsılmaz bir kuvvetle, seviyorum.

Çok heyecanlıyım. Onun gözlerine bakarak,

— Ben de seni Faruk diye bildim.

Farukla geçen uzun günler üzerinde ona okadar çok alışmış okadar yakınlaşmıştım ki bazı geç geldiği günler, heyecanla onu pencerede bekler, sabırsızlanırdım.

Bu saadetten okadar çok korkuyorum ki, sanki bunu görece kiskanacaklar, elimden alacaklar.

Faruk yüzbaşı olarak Elazığ'a tayin edilmişti. Faruğum hareket ettiği gündenberidir, nihayetsiz bir boşluk içinde idim. Bu kadar yakın saadetimizin meçhul bir zaman için arkasına atılışı beni ümitsiz bir vaziyetie bıraktı.

— Faruk gideli altı ay olmuştu ve son mektupta tayyareci kısmına geçtiğini ve Ağrı dağ isyanı üzerine gideceğini yazıyordu.

Benim kartal kanatlım da işte bu uğurda gitti. Türk köylerini her zaman koruma istiyen hayatımın biricik nişanlısı işte sonsuz bir akibetin sonunda mezarı olan dağ başlarında kaldığı günden beri muhitim siyah, kalbim siyah, benim en ziyade uyuşup anlaştığım bu karanlık renk hayatım için bırakılmaz bir arkadaşım oldu.

Her zaman göğsümü bir acı sıkıyor, ağlasam açılacağım, bir Türk kızı nişanlısının en şerefli bir ölüm yolunda göz yaşlarıyla değil kalbinin eninli matemlerle kalmalı benim de hayatım acı bir sahada geçerken istiraplar içinde kıvranırdım.

29 Teşrin

Yazan : Vedad Ürfi Bengü

Tarihler dile gelseydi, Türk inkılâbının azameti karşısında ufaldıklarını hisseder ve muhak kaktırki, asırlarca dillerde destan ve milletlere alem olmalarına rağmen onun fevkalâdeliğini ta şımaktan çok uzak olduklarını itiraf ederlerdi. Türk inkılâbı böyle muhteşem bir eser, bu derece şerefli mucizelerle dolu bir âbidedir. Bu eserin her sayfası bir tarih, bu âbidenin her yanı milletlere en büyük mektep vazifesini görecek bir âlemdir. Onu yaratanlar kadar yaşatanlar yaşayanlar kadar okuyanlar da aynı hararet, aynı heyecan ve aynı takdirle duymuşlardır ve duyacaklardır.

Milletlerin tarihleri büyük kalkınmalar kaydetmiş, vakia yoktan varlık yaratan rehberler veya kumandanlarla tanışmıştır. Fakat bunların hemen hepsi de gelip geçici birer kasırga veya ihtiras kıvılcımlarıyla tutuşmuş birer ateş mahiyetinden uzak kalmamıştır. Türk inkılâbının hususiyeti, işte böyle gelip geçici bir hava taşımamasında, za fer ve hürriyetin ebedî bir âbi desini kurmasındadır.

29 Teşrin beşerin en büyük tarihinin şeref adıdır.

29 Teşrin arananın, bekle nilenin Türk ufuklarında parlak varlığını gösterişidir. 29 Teşrin,

hürriyet zevkinin ve yaşamak azminin ilâhî bir yağmur gibi Türk yurduna doğru serpilişidir.

29 Teşrin bir âlemdir. Ta rihlerin imrendiği mucizedir nef sinde toplanarak doğmuştur.

29 Teşrin bir edebiyattır. Azmin ve iradenin kudretleri hiç bir devirden bu kadar selis ve güzel bir zafer uslûbu yaratamamıştır. Hiç bir devrin edebiyatı « deha » ları sönüp bırakacak kadar eşsiz Edebiyatı bu Edebiyat kadar tanıyamamıştır.

29 Teşrin bir San'atkârdır. Yaratılan eser en güzel rengi, ebedî âbideye en kıymetli nakşi işlemiştir : Cumhuriyeti.

29 Teşrin bir hatiptir. Sesinde bir fevkalâdelik vardır. Bu ses, 18 milyon insanın tek insan sesi olarak ufukları saran nağmesidir.

29 Teşrin bir bestekârdır. Hangi musiki, İstiklâl sevgisini, hürriyet zevkini ve çalışma şevkini terennüm eden mesud bir Cumhuriyetin şaheser bestelerini bugün işidilenler kadar verebilmiştir.

O her şeydir. O umrandır. O kalkınmadır.

29 Teşrin ATA'NIN özü, İnönü'nün günü ve milletin düğünüdür.

Etnografya Müzesi Önünde

Yazan : F. A.

Ankarayı Cumhuriyetin doğduğu günden büyük matem gününe kadar görmek için can atmıştım. Bu memleketi görmeği öyle çok istiyordum ki: Büyük Atanın teneffüs ettiği o aziz havayı ciğerlerime çekersem gönlümle onun arasında daha yakınlık peyda olacak sanıyordum.

Vaktaki Ata öldü benim içimdeki bu heves de öyle öldü. Bu acıyı kalbimde bir düğüm halinde saklıyordum.

Bu yıl gitmek nasip oldu.

Mukaddes şehire vardığımın ertesi günü idi. Atayı ziyarete gittim. Ankaranın bütün ufuklarına hakim bir tepenin üzerinde onun kıymetli vücudunu sinesine almış, sanki onu bir daha vermemek üzere kucaklamış olan Etnografya müzesi haklı bir azamet fakat derin ve asil bir yeisle uzun yılların hasretinin duyduğu bir azabla hıçkırık hıçkırık ağhıyarak okudum.

Ona selâmet dilemeğe alışık olan dudaklarımın rahmet dilemesinin acılığını bu dakikada her zamandan fazla duydum.

Müzenin kapalı kapılarının önünde onun çok sevdiği çocuklarından iki Mehmedcik bekleyordu. Tıbbı vatani bekler gibi.... Öyle bir hal vardı ki onlar da sanki ömürlerinin sonuna kadar o kapıdan ayrılmıyacaklardı...

Bu sözlerimi buraya birkaç satır ilâve etmek maksadiyle yazmıyorum ; içimde o anda bir alev parlar gibi oldu. Şu askerlerin yerinde ben olsaydım da hiç olmazsa bir saatçik olsun bu şerefe erebilmek için onun kapısında nöbet bekliyebilseydim diye yandım.

Eğer duygularımı anlatacak bir kaleme sahip olsaydım bu andaki hissiyatımı altınla yazdırır onun yanı başına koyardım ve bu duygum ona lâayık bir mersiye olacak kadar ülvî olur, hem de şimdiye kadar vücutta getirilen mersiyelerin başında gelirdi,

Ne yazık ki acizim.

Duam bittikten sonra âdeta haykırırcasına :

Atam ! Atam ! dedim. Sızlıyan kalbimin şu temiz tuğyanı sana en büyük mersiye olsun...

Yazan : Mehmed Dobada

Üstat Baltacıoğlu, bugünlerde tiyatroyu millî bir dava olarak ele almakta ve bu davayı fikirlerinin neşir vasıtası olan Yeni Adam'la memleketin her bucağına duyurmaya çalışmaktadır. Bir milletin kültürünü, zevkini yükseltmek için en mükemmel vasıtanın tiyatro olduğuna inandığından bütün memleket münevverlerini bu nokta üzerine çekmiş bulunmaktadır. Diğer taraftan, bugünkü tiyatro bocalamasından memleketi kurtarmak için millî bir tiyatro lüzumunu ileri sürmüştür.

Senelerce muhtelif karakterde hiç bir teşekküle tâbi olmıyan başı boş turuplar bu memleketin ihtiyaçlarına cevap vermek istemiştir. Ve bu birlikler inkılabın icabı olarak kendini cemiyetin adımlarına uydurup gitmiştir. Bunun neticesini müsbet olarak kabul edemeyiz. Evet onlar, memleketin her göşesine gitmişlerdir. Oralara neş'e taşımışlar, senelerce halkın paslanan dimağlarını işletmişlerdir. Bunlar hiç yoktan iyi midir, değil midir? orası münakaşaya değer.. Zira, bunların zararlı müesseseler olduğuna kani olanlar olduğu gibi, faydalarına da kani olanlar vardır.

Zaman zaman bu sahada adımlar atılmıştır. Fakat bir memleket davası olamamıştır.

Her şeyde olduğu gibi bunda da inkılâp, cumhuriyet devrine nasip olmuştur. Bu mühim memleket davasında bir günün bile geçmesine tahammül göstermiyen Atatürk, bu işin temelini Ankara'da attı. Ve o atılan temel üzerinde, henüz üç sene geçmesine rağmen büyük bir eser, bütün güzelliyle Cebeciden geçenlere gülümsüyor. O, ufak ve mütevazi müessese bize şimdiden büyük müjdeler veriyor. Bir çok yollarda istidatlarını isbat eden Atatürk gençliği bu yolda da muvaffak olacaktır. Sosyal ve ahlâkî bir çok baskılar yüzünden bugünedek gizli kalan Türk istidatlarının, şimdi karşılarında geniş bir ufuk vardır. Zira, inkılâp o baskıları bir paçavra gibi yırtmış atmıştır.

Bu sene ilk mezunlarını veren Akademi, müstakbel Türk sahnelerinin dehalarını yetiştirmektedir. Meşhur Karl Ebert muhtelif memleketlerde tiyatro işlerini islâh etmektedir. Bu işleri kendine zevk edinen bu kıymetli san'atkâr, Türk istidatları karşısında hayran kalmış ve hiç bir memlekete gitmiyerek Türkiye'ye angaje olmuştur. Daha ilk basamakta keşfettiği bir Türk çocuğuna Londra'da Kraliçe huzurunda temsil verdirtti. Diğer taraftan akademi, Komedi Fransez'in karşısında cidden çok muvaffakiyetli bir imtihan vermiştir. Bunlar göksümüzü kabartan haberlerdir.

Bu münasebetle şunları söylemek isterim. Memlekete büyük bir faydası dokunan Halkevleri tiyatro işinde de büyük bir yük altındadır. Geceli gündüzlü çalışmalarıyla bu ağır yükün altından kalkmağa çalışıyor.

Ve fakat her yerde salâhiyetli bir el ile organize edilmeyen temsillerden kâfi mikdarda istifade edilemiyor ve bu yüzden yüzlerce kıymetli istidatlar kötü ellerde sönüp gitmekte veyahut maişet kaygısından o sevdiği müesseseden ayrılmaktadır. Bunun için akademiden mezun olan gençleri, faaliyetleri geniş Halkevleri temsil kolu başkanlıklarına getirilerek, orada sistemli bir çalışma temin etmelidir. Bu suretle bu salâhiyetli eller vasıtasıyla istidatlar körletilmemiş, bil'akis son san'at ceryanlarına göre yetiştirilmiş olur. Bunlar arasında temayüz edenler de kayrılarak akademiye talebe olarak alınır.

Bu yoldan yürünerek kurulan devlet tiyatrosunun temelleri çok sağlam olduğu gibi, memleket istidadına dayandığı için şöhretini çok çabuk yapacaktır ve bu suretle memleket ihtiyacı senelere bırakılmamış olur. Zira, ilk mezunlarla devlet tiyatrosunu kurmak bu mühim davayı biraz daha geciktirir zannındayız.

Bu küçük ve mütevazi müessese çok kıymetli ellere tevdi edilmiştir. Onlardan olgun kararlar çıkacağına kanaatimiz vardır.

Lâdes Köyü

Yazan : Aslan Fırat

Bundan senelerce evvel Ana dolunun şimalinde, Karadeniz sahillerinde güzel bir köy vardı. Dalgalar her gün bir az daha artan iştiyakla yeşil ovalardan kırçılanarak gelen bu köyün kumsal sahillerini yalar, beyaz, martiler de bu dalgaların kulağına her gün bir şeyler fısıldardı.

Köyün kenarında güneşin gümüşü ziyaları altında billür gibi berrak bir dere şırıl şırıl akar, bu derede akşama kadar inci gözlü balıklar düğün yaparlardı.

Köy; baharda alabildiğine yeşilliklere bürünür, bu yeşilliklerin üzerinde mor menekşeler, kırmızı gelincikler, ay gözlü beyaz papatyalar uzun uzadıya muhabbet eder, renkli kelebekler çiçeklerde saklanbaç oynarlardı.

Çoban, sabahın alaca karanlığında kavalını eline alır, neşeli neş'eli çalar sürüyü yeşil tepelere götürürdü. Kuzular önde melerken çomarlar sağa sola koşar, yürüyüşte intizamı temin ederlerdi.

Bu köyün insanları daima neş'eli, birbirlerini sever ve daima hoş geçinirlerdi. Her hareketleri bir tebessümdü, onların delikanlıları genç kızlarla gezer, meyveyi beraber toplar, dereye beraber iner, denize beraber

girerlerdi. Onlar aşkın, ne olacağı bilmezler, şehveti tanımazlardı bile, yanaklarından kan damlayacak kadar sıhhatli bu asil köylülerin köyünde ecdatlarından bir âdetleri vardı: Lâdes onların hepsi birbirleriyle lâdesli idiler. Yeni doğan çocuklara ilk öğretilen şey lâdes idi. Lâdes ya bir oyun, ya bir meyve ya hutta bir kuzu ziyafetine muka bil tutulurdu. İşte bundan mülhem olarak bu köyün ismine « Lâdes köyü » denirdi,

Böylece aradan günler, haftalar, aylar, seneler geçti herkes şen ve mes'ut yaşıyordu.

— Anahtarı ver de kapıyı açalım ağam diye, Güllü kocasına seslendi. Kara Ali anahtarı çıkarıp Güllüye uzatırken Güllü:

— Akımda dedi. Fakat Güllü'nün kapıyı açmasına kucakındaki Zihni mâni oluyordu. Kurnaz kadının kafasında zekâ yıldırımları çaktı, mavi gözleri olduğu yerde fırl fırl döndü.

— Ali, şu çocuğu alıver, kapıyı açamıyorum diye Zihniiyi uzatıp ansızın kocasının ellerine bırakmak istedi, fakat Kara Ali —akımda — diyemeden iki elinide çekiverdi. Bir feryat koptu... Zihni sekiz basamak merdivenden aşağı, tepesi üzerine taşların ortasına yuvarlandı...

Bütün köy ahalisi bir ham lede evin önünde toplandılar. Çocuğun başından fişkıra fişkırakan akıyordu. Ak sakallı ihtiyarlar, saçları ağarmış neneler, çocuğun başına çeşit çeşit ilaçlar koydular, yapraklar sardılar fakat kanı durduramadılar. Zavallı yavru da bu kan ziyama tahammül edemedi iki gün sonra istirap içinde ruhunu teslim etti.

Çocuk köyün mezarlığına gömülürken Güllü ile Ali mezarın başında: — Zihni, Zihni sen gittin biz ne duruyoruz Zihni diye bağııştılar. Ali dağ, Güllü de orman yolundan köyü terk ettiler ve bir daha dönmek üzere uzaklara tâ uzaklara gittiler.

Bu hadise neş'eli köy halkını çok meymus etti. Fakat bir zaman sonra bu keder, avdet eden sevincin içine gark oldı.

Gene aradan günler, haftalar aylar, geçti. Herkes şen ve mesut yaşıyordu.

Nur dede ile Ayşe nene gece vakti evlerinin altındaki ahıra koyunlara bakmaya indiler. Ayşe nene atın başındaki yem torbasını çıkarıp ihtiyara uzattı. Nur dede:

— Akımda, diyerek onu aldı bir kenara bıraktı ve titrek elle rileyi atın sağırsına vurarak:

— Tosun be, tosun dedi. Ayşe neneye dönerek:

— Hatun, şu kapının demirini geçireyim dedi ve elindeki isli idare lambasını ansızın Ayşe neneye uzattı. Yaşlı kadın gayri ihtiyari çekilince, lamba yere saman yığınlarının içine düştü... Ve bir anda bütün ahır bir alev sütunu kaplıyiverdi. Yangın büyüdü, Nur dedenin, Selim ağasının, yarım Osmanın evini sardı.

Çoluk çocuk, ihtiyar köyün bütün ahalisi ellerinde tenekelele yangın yerine koştular... Heyhat! Yangın sönmüyordu...

Bütün köyü bir alev bulutu bürüdü, herkes bir tarafa çekildi âciz, yangının sönmek için bekledi Hayır o sönmüyordu., Sönmedi.. Sonuna kadar yandı.

İşte Lâdes köyünün bahtiyar köylüleri, bir daha bu bahtsız köyde durmak istemediler. Her birisi bir tarafa, uzak köylere muhacir oldular, giderken hem ağladılar, hem de arkalarına dönerek; harabelerinde artık baykuşların öttüğü köylerine ellerile öpücükler yolladılar.

Aziz okuyucu:

Eğer bir gün yolun Canik dağlarının eteklerinde yeşil ovalara düşer de bu taştan harabeleri görürsen, güllerinin üzerinde bülbüllerin şakradığı « Lâdes köyü » nü hatırla.

Allaha Dönüyorum..

Ahmed Kemal Onur

Benliğimde duyunca, Allahın gür sesini,
Yüzümden atıverdim, riyanın maskesini.
Yıllardır işlediğim, günahlar sona erdi..

Bana bu doğru yolu, acaba kim gösterdi ?
Kim söndürdü içimde : Bu şeytani ateşi ?
Buna aklım ermiyor, çünkü : Bu Allah işi..

Benliğimde doğarken, şimdi ümit güneşi,
Eriyen bir mum gibi, günbegün sönüyorum..
Allaha dönüyorum... Allaha dönüyorum.....

i s t e k

M. T.

*Dalga dalga renk verip aksile batan güneş,
Mavi köpüklü sular, sahilde kumsalla eş.
İskelede gezerken seyretmek istiyorum.*

Hayalini sularda

*Mehtaplı bir gecede, deniz azgın amansız,
Kanatsız bir kuş gibi, ummanda yapa yalnız ;
Sandalda haykırırken seyretmek istiyorum.*

Hayalini sularda.

Esrarlı Melodi

Hazin melodisile
Başladı yine, bitmeyen gece.
Gölgeler, ağaçlar,
Gökyüzü, yıldızlar
Ay herşey şimdi.
Baştanbaşa bir muamma.
Baştanbaşa bir eser..
Karanlıklar karanlıklar içinde.
Bir acı hasret var
Ağlayan içimde..
Gözlerim bilmem ne arar
Bu karanlık gecede...

Hatice Gölönü

Bir Mani

Benim gönlüm delidir
Duruşumdan bellidir,
Gönlümü deli yapan
Kız, saçının telidir..
Yüzlerin gamzelidir,
Bakışın ezelidir,
Her an içime akan ;
Gözlerimin selidir..
Gel etme bağrımı kan
Kız elverir bu hicran,
Ölüyorum aşkımdan
Yaşamam şüphelidir...

M. Şükrü Fırat

Samsun'da prehistorik araştırmalar

[1]

I. Kılıç Kökten ve Tahsin Özgüç

29/2/1940 Perşembe günü Samsun'un çok yakın çevresi içinde prehistorik çağlara âit küçük bir hüyük buldum. Hüyük ilişik haritada görüldüğü gibi şehrin cenub doğusunda Merd-Irmağı vâdisinin garb yamaçları üzerindedir. Söğüdlü bahçelere yakın ve Samsun — Sivas hattının garb kenarındadır. Uzunluğu 80 , genişliği 30 ; yüksekliği de tahminen 15 metre olan bu hüyük şark — garb istikametinde uzanır, üzeri tarladır. Tren hattı imlâ sına lâzım olan toprak şark ucu kenarından alındığı için burada büyücek bir çukur mevcuttur.

Kaidesi oldukça geniş bulunan bu hüyükün etrafı münbit topraklarla çevrilmiştir. Şimal ve batı rüzgârları buraya tesir etmez. Merd Irmağı yakınından geçer. Çok yakınında bir menbâ vardır. Mevkii her bakımdan müsâid şartların ortasında görüyoruz. Üzerinde topladığım çanak çömlek parçaları şekil, renk ve pişirme bakımından merkezî Anadolu bakır çağı buluntularının aynıdır. Yalnız merkezî Anadolu'da hüyükler büyük, burada küçüktür. Bu fark; iskân tarzı ve mesken tiplerinin başka oluşundan ileri gelmiştir. Hüyükde mevcûd çukurda yaptığım araştırmada kerpiç izlerine tesadûf edemedim. Şekil (2) de görülen taşlaşmış toprak parçasını buldum. Üzerindeki izlere göre bu siva parçasının çit üzerinden düştüğü anlaşıyor. Buna nazaran burada bulunan Bakırçağı insanların kerpiçi iklim ve muhit tesiriyle az kullan dıklarını ve evlerini civarın zengin fundalık ve ormanlarından istifade ederek çitden yaptıklarını anlıyoruz. Esasen yukarıda saydığım müsait şartlar küçük küçük iskân tarzının teşekkülüne âmildir. Şu hale göre iklim ve muhit tesiriyle şimalî Anadolu'da Karadeniz sahillerinde bulunan Samsun bölgesi civarında Bakırçağı meskenlerinin çitden; kısmen taş ve kerpiçten olduğunu tesbit etmiş oluyoruz. Hüyükde yapacağım birkaç sondaj veya kazı ile daha kat'î neticeye varacağımı ümid ediyorum. Bu ufacak hüyükün vereceği netice çok büyük olacağından Samsun şehrinin coğrafi mevkii ile kuruluşundaki âmiller hakkında biraz izzahat vermeyi faydalı görüyorum :

[1] Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Forschung in Kleinasien ; s : 87 - 88, 95 ve Antropoloji ve entoloji Enstitüsü mesaisinden. Haritası O I P ; Volume xxx ; Map '

Samsun şehri Anadolu'nun Karadeniz sâhillerine şekil veren şimal ârızalarından Canik dağlarının garbe doğru tedricen alçal dığı ve şimali garbî Anadolu dağlığı mıntakasının garbe doğru yükseldiği ve aynı zamanda şimal — cenub istikametdeki genişliği nin artmaya başladığı sâhada Yeşilirmak ve Kızılıрмаğın teşkil ettikleri deltaların arasında ve bir sâhil şeridi üzerindeki ârızaların eteklerinde yer almıştır. Şehrin bulunduğu nokta gerek eski yolların gerekse bugünkü demiryolu ve Samsun — Sivas şosesinin sâhile erişmesini temin eden geçidin tam şimalindedir. Bu hüyük buluntusu ile Yeşilirmak'dan başlayarak ve Kızılıрмаğın taşıdığı alüviyal maddelerden meydana gelen münbit deltaları; kolaylıkla işlenebilen toprakları geniş çayır ve zengin nebat örtüsü gibi âmilleri kendisinde toplayan Samsun'un çok eskiden, hattâ prehistorik çağlardanberi insanları kendisine çektiğini ve bir çok yerleşmelere saâne olduğunu görüyoruz. Bugün bile Samsun şehri hinterland ve iktisadî bakımdan Karadeniz'de birinci ve Türkiye çevresinde dördüncülüğü kazanmıştır. Buluntumu Anadolu Bakırçağı'nın meçhûl ve münakaşalı bulunan şimal son hududunu vermesi ve Samsun şehri tarihini de prehistorik çağlara kadar geri götürmesi bakımından ehemmiyetli görmekteyim. Parçaların ilmi izahını buluntuma büyük bir alâka gösteren genç arkeologlarımızdan Bay Tahsin Özgüç arkadaşşıma bırakıyorum.

Antropolojinin yeni mezunlarından Bay Kılıç Kökten'in Samsun mıntakası tedkik gezisinden haberimiz vardı. Onun, her zaman olduğu gibi, bu defa da mühim buluntularla avdet edeceğini tahmin etmiyor değildik. Hakiykatan tahminimizin isâbetli olduğunu mühim keşfi isabet etdi. Antropoloji enstitüsü ve kıymetli uzuvlarının, gerek Türk paleontoloji, gerekse prehistorik arkeolojisi lehine keşfetdikleri diğer önemli buluntulardan bahsedecek değiliz. Yalnız diğerleri gibi şu son keşfin de, arkeolojinin mühim bir cebhesini aydınlatmaya yardım edeceğini ve bu şerefine ancak Türk müdekkiklerine âid olacağını, bilhassa ilâve etmek isteriz.

Anadolu hüyüklerinin veya daha geniş mânda iskân yerlerinin, yayılış sâhasını tâyin maksadıyle, mühim tecrübelerle girişildiği malûmdur. Bu nevi devamlı iskân mahallerinin « Anadolu'nun müstâmel klâsik kronolojisine göre » yayılış sâhalarını tesbit ve haritalarını da etrafıca çizmiş eserlere malikiz [1].

Fakat bugün varılan bu neticelerin tenkid veya genişletilme lerinin zarurî olduğunu, aramızdan yetişenlerin tedkikatı gösterdi.

[1] Kurt Bittel, Praehistorische xv, xvi.

ğinden Söğütlübahçe hüyükünün keşfi, önemini bir kat daha arttırmaktadır.

Son zamanlarda keşfolunan yeni iskân yerini tanıtmak, onun Anadolu iskân tarihi ve kültürlerinin yayılışı bakımından önemini yetini telâh etmek istiyoruz. Umumi görüşe göre, şimali Anadolu sâhillerinde, hüyüklerin mevcûd olmayacağı kanaati hâkimdi. Memleketimizdeki devamlı iskân yerlerinin husûsiyetini izah gayesi ile seyahat eden Forrer, mevzûmuzla alâkadar mes'eleye temas etmişti. Biz onun hakiykaten tenkide muhtaç seyahat raporu üzerinde durmayacağız. Âlim filolog Karadeniz cenub sâhil lerinin ormanlarla kaplı olmasından, bu mıntakalarda bu şeraite uyacak iskân yerlerinin varlığına yâni ancak münferid ve dağınık köylerin yahud da mâlikânelerin bulunabileceğine ve inşa malze mesinin te'siri sebebiyle hüyüklerle tesadûf edemeyeceğimize kani'di. [3]

Bu izah tarzı ormanlık mıntakalar için (umumi bir kanun halinde) daima ileri sürülmektedir. Tabiat ve malzemenin bu nevi te'siri doğru olabilir; fakat Karadeniz sâhillerinde iskân fevkal'ade müsâid sâhil ova ve nehir kıyıların varlığını da unutmamak lâzımdır. Bu münasebetle gerek Ön Asya, gerekse cenubî şarkî Avrupa'da denize açılan münbit ovalarda devamlı iskân yerlerinin mevcûdiyetini düşünmek zaruridir.

Bakır çağı kültür tabakalarının muhtevi Orta Anadolu hüyüklerinin en şimal şahidi, zikrettiğimiz iki muhtelif eserde de Amasya şimalindeki Alevî tepedir. Aynı haritada Kalkolitik çağ diye anılan buluntular Alaca hüyükü aşmamakda iken; bugün bu sâha Pazarlı kazısı ile 29 kilometre daha şimâle erişmiştir [4]. Daha 1934 senesinde — Çorum ve Amasya civarında bulunan çanak çömlek parçaları müstesna — şimâl sâhası buluntularının dikkat nazarımızı çekecek kadar azlığına işaret ediliyor ve bulunan yerlerinin de Tokad; Amasya mıntakalarını aşmayacağı kanaati ileri sürülüyordu. Lâdik'de (Eti iskânının mevcûdiyeti ile) çok eski bir şehrin bulunmuş ve Kavak'da hüyükün tesbit edilişi; iskân yerlerinin şimale doğru yayılışını gösterme bakımından ehemmiyetli olmuşsa da, yine bunlar « zikir » den başka bir şey değildi [5]. Çünkü bu hüyüklerden toplanmış ve neşredilmiş çanak çömlek mevcûd değildi. Onun için Karadeniz cenubu mıntakalarında tarihten önce ve tarihi çağların kültür bakıyelerini kendisinde

[3] MDOG; 65; 1927. 40-41

[4] Belleten; cild: III, Sayı: 9, s: 5-6

saklayan bir hüyükün keşfi ve malzemesinin işlenişi, hakiyaten çok ehemmiyet kesbedecekti. İşte K. Kökten tarafından keşfedilen hüyük, bu mes'eleyi aydınlatacak ve muahhar tedkikler için de âdeta bir anahtar rolünü oynayacaktır. Hüyükün vaziyet ve arazi sinin iskân şerâitine dâir lüzumlu mâlûmatı bizzat yerinde tedki kat yapan arkadaş kâfi mikdarda izzah etmiştir. Ben sadece arkeoloji vesikalarını işleyeceğim.

Umumiyetle kabûl olunduğuna göre, Anadolu arkeolojisinin en eski çağı (kalkolitik) denilen devirdir. Bu devrin Ön Asya'nın diğer sâhalarındaki mevkiini tâyine uğraşacak değiliz. Yalnız bu luntuları işlemeden evvel, (kalkolitik) tâbirinin Anadolu arkeolojisi için uluorta kullanılmasının doğru olmadığına ehemmiyetle işaret etmek isteyoruz. Hernekadar muhtelif kazı yerlerinde, bu çağa âid eserler bulunmuş ve münasebetlerin tesbiti için ileri adımlar atılmışsa da, yine hiç bir iskân yerinde bu devri aydınla tabilecek geniş sâhalar kazılmış değildir. Esasen bu tâbir madde nin varlık ve tekniğine göre kıymetlenmiş olduğundan eb'ad itibariyle bu kadar küçük sâhaya inhisar eden bazı yerlerinde, maden tesadüfen bulunmadığı gibi, pekâlâ nâdir ve kayıp da olabilir. Bu çağı tâkib eden Bakırdevri'nin, Alacaprens mezarları ve diğer muhtelif madenî buluntularla malûm olan fevkal'âde müttekâmil madencilikini düşünürsek, Anadolu arkeolojisini bu ilk kademesinin maden bakımından en ibtidai safhada olacağını kabûl edemeyiz. Bu nokta'î nazarımızı, İlkzamanlar'da aynı dev reye (maden bulunmadı diye) Neolitik adı verildiğini zikretmek de takviye eder. Esasen üçüncü bin yılının sonlarında (Kültepe yazılı vesikaları ile malûm olduğuna göre) Anadolu'nun maden ihracatı sâhasında kazandığı büyük meki'i de nazarı itibâra alırsak o vakit bu kaynağın madencilikdeki köklerini çok derinlerde aramak zorunda kalırız. Ön Asya Kalkolitik dediğimiz çağlarında maden buluntuları ve maden neveleri bakımından fevkal'âde fakir ken, Anadolu kalkolitiği ise bütün kıt malzemesine rağmen yine bakır, gümüş ve kurşun gibi maden nevelerini tanıyıp işlememesini

(Gelecek sayıda bitecektir)

İyi netireler veren bu soneki Öksürük tepe kazısından önce, yazılmış olan bu makaleyi, Ülkt Dergisinden aldık. (S. 89)

Halkevi Haberleri

Halkevimizin yeni çalışma devresi bu ayın birinde başlamış bulunmaktadır. Kış devresinde tam bir hızla çalışılması için bütün şubeler, mesai programını zengin bir şekilde hazırlamışlar ve faaliyete koyulmuşlardır. İzmir'de fuar işleriyle meşgul olan Halk evi reisi Osman Cudi Gürsoy da, İzmir'den avdet etmiş ve bütün şube idare heyetleriyle kış programı üzerinde konuşmalar yapmıştır. Bu devrede de Halkevimizin çalışmalarının çok verimli olacağı anlaşılmaktadır.

Dil, Edebiyat şubesi, faaliyetine ilk [Edebiyat gecesi] ni vermekle başlamıştır. Bu gece [Yunus Emre] ye tahsis kılınmış bulunmakta idi. Dil, Edebiyat şubesi reisi bay Ziya Karamuk Yunus Emre hakkında bir konferans vermiş, komite üyelerinden Kadri Sungun Yunus Emre'nin hayatını ve şahsiyetini anlatan diğer bir hasbihal yapmıştır. 21 ilkteşrinde tertip edilen [Yunus Emre] gecesi çok galabalık olmuştur.

Dil - Edebiyat şubesinin kararile basılan (CANİK BEYLERİ) bu ay zarfında satışa çıkarılmıştır.

Temsil şubesi Bu ay da faaliyetlerine, geçen ay dört defa temsil ettiği [Yaşayan ölü] piyesini iki defa halka sunmakla devam etmiştir. Ayrıca, Cumhuriyet bayramı için de Celâl Esat Arseven in [Bay Turgân] adlı eserini hazırlamıştır. Canlı kukla temsilleri de başlamak üzere. Son ay içinde bir umumî sinema seansı da yapılmıştır.

Güzel san'atlar şubesi, konser heyeti muntazaman çalışmakta olduğu gibi Halkevi bandosu umumî dersleri de devam etmekte bundan başka bir mandolin kursu açılmış bulunmaktadır. Piyano derslerine son ay içinde 14 genç devam etmiştir.

Sosyal yardım şubesi mutad yardımlarını yapmaktadır.

Neşriyat ve yayın işleri bir program dahilinde yapılmaktadır Halkevi idare heyetinden Vedat Ürfi Bengü, Şefik Alışık ve Kemal Sezen bu program işini tanzim etmektedirler.

Halkevimiz reisi Osman Cudi Gürsoy, Kavak ve Lâdik'te « Bugünkü dünya vaziyeti karşısında memleketimiz » mevzulu birer konferans vermiş ve bunlardan yüzlerce yurddaş faydalanmıştır. Halkevi reisinin bu konferansı tezahürlerle karşılanmıştır. Bundan başka Halkevi idare heyeti üyelerinden Halkdershaneleri reisi Saffet İrtenk, Bafra ve Alaçam'da aynı mevzuda birer konferans vermiştir.

Son hafta içinde Halkevi Dil, Edebiyat komitesinden Emin Hekimgil, Havza ve Vezirköprü'de ve tarih, Müze üyelerinden Vefki Ertür de Çarşamba ve Terme'de birer konferans vermişlerdir. Bunların hepsi büyük bir alâka uyandırmıştır.

Halkevimiz, 17 nci Cumhuriyet yıl dönümü törenine geniş mikyasta iştirâk için çalışmış, bayram günleri için zengin bir program hazırlamıştır. Bayrama köylerden gelecek yurddaşların istirahat esbabının temini ve mümkün mertebe fazla köylünün iştirâk ettirilmesi için kövcülük şubesi azami faaliyeti göstermiştir.

C. H. P.

SAMSUN HALKEVİ

Neşriyatından

KÂZIM DİLCİMEN

Canik Beyleri

ORDU—GİRESUN

Hacı Emîr ve evlâtları

NIKSAR-ÇARŞANBA

Taceddin ve evlâtları

LÂDİK-SAMSUN

Altınbaş evlâtları

K Ö P R Ü

Taşan oğulları

B A F R A

Kavya - Farya

Satış ve tevzi mahalli : Samsun Halk kütüphanesi
ve Mektepliler pazarı

S A M S U N

50 Kuruş

İÇİNDEKİLER

Cumhuriyet 17 yaşında	Mu Tu	2
Dil Bayramı münasebetiyle	Emin Hekimgil	4
Üçüncü genel nüfus sayımı	Mustafa Turan	9
Krematoryum	M. Şükrü Fırat	12
İnönü [Şiir]	Veli Çolak	14
Onsuz geçen günüm	Sacide Kars	15
29 Teşrin	Vedad Ürfi Bengü	18
Etnografya müzesi önünde	F. A.	19
Tiyatro	Mehmed Dobada	20
Lâdes köyü	Aslan Fırat	22
Allaha dönüyorum [Şiir]	A. Kemal Onur	24
İstek [Şiir]	M. T.	24
Esrarlı melodi [Şiir]	Hatice Gölönü	24
Bir mani [Şiir]	M. Şükrü Fırat	24
Samsun'da Prehistorik çalışmalar	İ. Kılıç Kökten ve Tahsin Özgüç	25
Halkevi Haberleri		29

İmtiyaz sahibi : Osman Cudi Gürsoy
Samsun Halkevi Reisi

Neşriyat müdürü : Kâzım Dılcimen

Müracaatlar : Samsun Halkevi

19 Mayıs Mecmuası adresine yapılmalıdır

Halkevleri Dergileri

Halkevinin adı	DERGİNİN ADI	Kaç günde bir çıktığı
Ankara	Ülkü	Aylık
Adana	Görüşler	»
Afyon	Taşpınar	»
Amasya	Yeşil Irmak	»
Antalya	Türk Akdeniz	İki aylık
Artvin	Çoruh	İki ayda bir
Bafra	Altın Yaprak	Aylık
Balıkesir	Kaynak	»
Bursa	Uludağ	Üç ayda bir
Burdur	Burdur	Aylık
Denizli	İnanç	»
Diyarbakır	Karacadağ	»
Elâzığ	Altan	»
Eminönü	Yeni Türk	»
Eminönü	Halk Bilgisi Haberleri	İki ayda bir
Eskişehir	Halkevi	»
Gireson	Aksu	»
İsparta	Un	»
İzmir	Fikirler	15 Günlük
Kayseri	Erciyes	İki ayda bir
Kars	Doğuş	Aylık
Konya	Konya	»
Manisa	Gediz	»
Mersin	İçel	»
Merzifon	Taşan	»
Milâs	Yeni Milâs	»
Muğla	Muğla	»
Niğde	Akpınar	»
Niksar	Ülker	»
Samsun	19 Mayıs	»
Sinop	Dıranaz	»
Sivas	4 Eylül	»
Trabzon	İnan	»
Yozgat	Bozok	Onbeş günde bir
Zonguldak	Kara Elmas	Üç ayda bir

Bu Dergileri Okuyunuz.

